

	СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІСОВА ТИПОЛОГІЯ» Рівень вищої освіти: Другий (магістерський) Спеціальність: <u>Н4 «Лісове господарство»</u> Рік навчання: <u>1-й, семестр 2-й</u> Кількість кредитів ECTS: <u>5 кредитів</u> Назва кафедри: <u>Лісового та садово-паркового господарства</u> Мова викладання: <u>українська</u>
Лектор курсу	д. с.-г. н., професор Разанов Сергій Федорович
Контактна інформація лектора (e-mail)	<u>razanov@vsau.vin.ua</u>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Лісова типологія» є обов'язковою компонентою ОПП Лісове господарство.

Загальний обсяг дисципліни 150 год.: лекції – 32 год.; практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 90 год.

Формат проведення: лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – екзамен.

При вивченні даної дисципліни можуть використовуватися знання, отримані з дисциплін: «Технологія лісокультурного виробництва», «Наближене до природи лісівництво», «Моніторинг лісових екосистем».

Основні положення навчальної дисципліни можуть застосовуватися при вивченні дисциплін: «Селекція та репродукція основних лісотвірних порід», під час виробничої практики» і написанні кваліфікаційної роботи.

Призначення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Лісова типологія» спрямована на формування у здобувачів знань та навичок щодо класифікації лісових екосистем на основі їхніх природних особливостей, ґрунтових умов та рослинного покриву; особливостей формування та розвитку лісових біогеоценозів; принципів сталого лісокористування та збереження біорізноманіття лісових екосистем.

Освітня компонента «Лісова типологія» формує знання, уміння, навички та компетенції, необхідні для фахівця зі спеціальності Лісове господарство.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – набуття здобувачами фундаментальних знань про основи класифікації та типології лісових екосистем, їхні структурні та функціональні особливості; закономірності формування, розвитку та динаміки лісів у різних природно-кліматичних зонах; критерії та методи визначення типів лісів для обґрунтованого ведення лісового господарства.

Завдання вивчення дисципліни

Завданням вивчення дисципліни є засвоєння теоретичних основ типології лісів, їх класифікації та екологічних характеристик, що визначають продуктивність і стійкість лісових екосистем; оволодіння новими знаннями в галузі лісової екології, лісового ґрунтознавства та фітоценології, які дозволяють оцінювати природні умови зростання лісів та обирати оптимальні методи їх ведення; формування умінь аналізу типологічної структури лісових масивів, прогнозування їхньої динаміки під впливом природних і антропогенних факторів.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКИХ НАБУВАЄ ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральною, загальними та спеціальними (фаховими, предметними) компетентностями, зокрема:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері лісового і мисливського господарства;

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність критично осмислювати проблеми лісового господарства й дотичні міждисциплінарні проблеми та приймати ефективні рішення щодо їх вирішення.

СК 2. Здатність забезпечувати сталий розвиток лісового господарства.

СК 3. Здатність оцінювати регіональні особливості природнокліматичних умов для організації ефективного лісового господарства, виконання лісами різнопланових функцій та збільшення площ лісів.

СК 5. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі лісового

господарства у широких або мультидисциплінарних контекстах.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

РН 1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень.

РН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 4. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 5. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

РН 8. Розробляти та вдосконалювати технологічні і виробничі процеси, впроваджувати сучасні цифрові технології.

РН 12. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій й продуктів лісового та мисливського господарства та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів вищої освіти соціальні навички (soft skills) такі як: комунікативність (робота з інформаційними джерелами), лідерські навички (реалізуються через створення здобувачами презентаційних матеріалів, написання індивідуальних завдань на задану тематику, презентування та обговорення індивідуальних завдань у групі).

ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з	Назви теми	Форми організації навчання та кількість годин		Самостійна робота, кількість годин
		лекційні заняття	практичні заняття	
1	Теоретичні засади лісівничо-екологічної типології	2	4	8
2	Лісові екоресурси	2	2	7
3	Екологічні фактори в лісовій типології	4	4	8
4	Історія розвитку лісової типології та сучасні підходи	2	2	7
5	Типологія Д.В. Воробйова. Фітоценотична (біогеоценотична) типологія В.М. Сукачова	2	2	7
6	Класифікація лісових типів	2		7
7	Лісові формації, їх екологічне та фауністичне значення у веденні мисливського господарства	2	2	7
8	Лісові зони та їх типи	2	2	7
9	Типологія лісів українських Карпат	4	2	7
10	Показники продуктивності лісів	2	2	6
11	Динаміка лісових типів	2	2	6
12	Сучасний розвиток лісової типології – цифрові технології та інноваційні методи	4	2	7
13	Лісова типологія у європейських та північно-американських країнах.	2	2	6
Разом		32	28	90

Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувача є одним із способів активного, цілеспрямованого набуття нових для нього знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність вирішувати наукові та практичні завдання.

Виконання здобувачем самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою програмою навчальної дисципліни для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять.

Індивідуальні завдання здобувач виконує самостійно під керівництвом викладача згідно з індивідуальним навчальним планом.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

Під час виконання навчальних завдань, завдань контрольних заходів не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними, інформація про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності – достовірною; у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей мають бути посилання на джерела інформації з дотриманням норм законодавства про авторське право і суміжні права.

Види самостійної роботи

№	Вид самостійної роботи	Години	Терміни виконання	Форма та метод контролю
1	Вивчення питань, що виносяться на самостійне опрацювання	40	щотижнево	Усне та письмове опитування
2	Підготовка до лекційних та практичних занять	20	щотижнево	Усне та письмове опитування
3	Індивідуальні творчі завдання (виконання презентації за заданою проблемною тематикою)	15	2 рази на семестр	Спостереження за виконанням, обговорення, виступ з презентацією, усний захист
4	Підготовка до контрольних робіт і тестування	15	2 рази на семестр	Тестування
Разом		90		

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бондар О.Б., Павлушенко Є.А. Типологічна структура лісів водозбору Десни. *Сільське господарство та лісівництво*. 2021. № 20. С. 117-126. DOI: 10.37128/2707-5826-2021-1-9.
2. Екологія лісів, навч. посібн./Адаменко С.А. Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. 222 с.
3. Коваленко І.М. Лісова екологія з основами лісовідновлення та лісорозведення: підручник. Суми: ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2018. 240 с.
4. Мельнійчук М. М., Чабанчук В. Ю. Аналіз розвитку наукових підходів до типології та класифікації натуральних лісових ландшафтів. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2016. vol. 24. №. 1. P. 90-97.

5. Миклуш С.І., Гаврилюк С.В., Савчин В.М. Типи лісу та запаси деревини рівнинних букових лісостанів України. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. 2019. Вип. 18. С. 109-117. DOI: <https://doi.org/10.15421/411911>.
6. Основи відновлення функціональної суті карпатських лісів. Ін-т екології Карпат, НАН України. Львів: Компанія «Манускрипт», 2016. 141 с.
7. Плугатар Ю.В. Розвиток типологічних рівнів класифікації лісів Української лісотипологічної школи. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Лісівництво та декоративне садівництво*. 2012. Вип. 171(2). С. 103-113.
8. Ткач В.П., Тарнопільська О.М., Орлов О.О. Типи лісових формацій України в системі європейських класифікацій / за редакцією В. П. Ткача. Харків: Друкарня Мадрид, 2024. 415 с.

Додаткова література

1. Бумар Г.Й. Типологічна характеристика та зміни соснових лісів Поліського природного заповідника під впливом негативних чинників. *Вісті біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2021. Т. 23. С. 26-32. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2021-23/4>
2. Канський В.С. До проблеми типології лісових антропогенних ландшафтів. *Фізична географія та геоморфологія*. 2013. Вип. 2. С. 64-69.
3. Лавний В.В., Матусевич О.Б. Типологічна структура і продуктивність ялинових лісів Українських Карпат. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. 2022. Вип. 24. С. 66-78. DOI: <https://doi.org/10.15421/412206>.
4. Матусяк М.В. Використання типологічного потенціалу основних лісотвірних порід в умовах Поділля. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т. 29, № 2. С. 20-22. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290203>.
5. Мусієнко С.І., Лук'янець В.А., Бондаренко В.В. Типологічне різноманіття рекреаційно-оздоровчих лісів Лівобережної України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. Т. 30, № 5. С. 31-35. DOI: <https://doi.org/10.36930/40300505>
6. Плугатар Ю. В. Лісова типологія: принципи, терміни, розвиток (на прикладі гірського Криму). *Сучасний стан і перспективи розвитку лісової типології в Україні: XII Погребняківські читання*. Львів : НЛТУ України , 2012. С. 67-75.
7. Плугатар Ю.В. Лісотипологічне управління лісами України. *Сучасний стан і перспективи розвитку лісової типології в Україні: XII Погребняківські читання*; Львів: НЛТУ України, 2012. С. 75-82.
8. Познякова С.І. Особливості формування лісових насаджень в різних типах лісу в ДП «Краснопільський агролісгосп». *Вісник Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва. Серія: Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство, екологія ґрунтів*. 2020. № 1. С. 183-192.

9. Распопіна С.П., Біла Ю.М., Горошко В.В. Еколого-лісівнича оцінка відповідності складу запроектованих під лісорозведення лісових культур типам лісорослинних умов у степовому кліматі України. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. 2024. Вип. 27. С. 158-167. DOI: <https://doi.org/10.15421/412423>
10. Сірук Ю.В., Печенюк Є.П., Чернюк Т.М. Типологічна структура та характеристика лісового фонду центрального Полісся України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25.10. С. 97-103.
11. Тереля І. П., Мазепа В.Г. Лісотипологічна оцінка клімату Заходу України *Сучасний стан і перспективи розвитку лісової типології в Україні: XII Погребняківські читання: матеріали Першої всеукр. лісотипол. наук.-практ. конф. 10-11 червня 2010 р.*, Львів : НЛТУ України, 2012. С.147-151.

Інформаційні ресурси

- ДП Вінницька лісова науково-дослідна станція. Веб-сайт: <http://vlnds.com.ua/main>
- ДП «Ліси України». Веб-сайт: <https://e-forest.gov.ua/>
- Український ордена «Знак пошани» науково-дослідний інститут лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького. Веб-сайт: <https://uriffm.org.ua/uk/news/800>
- Вінницьке обласне комунальне спеціалізоване лісогосподарське підприємство Віноблагроліс. Веб-сайт: <https://vinagrolis.com/about/>

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У кінці семестру, здобувач вищої освіти може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру, до 10% за показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача і до 30% підсумкової оцінки – за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

	Вид навчальної діяльності	Бали
Атестація 1		
1	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	4
2	Участь у роботі на практичних заняттях	14
3	Виконання контрольних робіт, тестування	6
4	Індивідуальні творчі завдання (виконання презентацій за заданою	6

	проблемною тематикою)	
	Всього за атестацію 1	30
	Атестація 2	
5	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	4
6	Участь у роботі на практичних заняттях	14
7	Виконання контрольних робіт, тестування	7
8	Індивідуальні творчі завдання (виконання презентацій за заданою проблемною тематикою)	5
	Всього за атестацію 2	30
Показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача		10
	Підсумкове тестування	30
	Разом	100

Якщо здобувач вищої освіти упродовж семестру за підсумками контрольних заходів набрав (отримав) менше половини максимальної оцінки з навчальної дисципліни (менше 35 балів), то він не допускається до екзамену.

Програма навчальної дисципліни передбачає врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів, як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
66-74	D	задовільно
60-65	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни